

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวท้องถิ่นพันธุ์
อัลฮัมดุลิลลาห์ ในอำเภอละงู จังหวัดสตูล
Analysis of costs and returns from local rice cultivation of
Alhamdulillah in La-ngu district, Satun province.

มาเรียม หลงข้าว¹ วิชิต จรุงสุจริตกุล²
โสภณ ชุมทองโต³ และชฎาภรณ์ ณ นคร⁴
Mariam Longkhao¹ Wichit Charungsutjaritkul²
Sophon Chumtongdo³ and Chadaphorn Na Nakorn⁴

^{1 2 3 4}มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

^{1 2 3 4}Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

¹Email : 6211313018@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกข้าวท้องถิ่นพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ (2) เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการปลูกข้าวท้องถิ่นพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ ในอำเภอละงู จังหวัดสตูล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยใช้การเก็บตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากเกษตรกร จำนวน 30 ราย ที่มีข้อมูลและมีความพร้อมในการเปิดเผยข้อมูลที่ต้องการทั้งในด้านรายจ่าย ต้นทุน และรายได้

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ที่ดินของตนเองในการปลูกข้าว โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนตัวเอง จำนวน 25 ราย (ร้อยละ 93.33) เกษตรกรมีการจ้างเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว จำนวน 30 ราย (ร้อยละ 100)

และสำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่
จำหน่ายผลผลิตเอง จำนวน 19 ราย (ร้อยละ 63.33)

สำหรับการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า เกษตรกรมีต้นทุน
ทางบัญชีเฉลี่ยเท่ากับ 2,134.56 บาทต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ย 4,780.95 บาทต่อไร่
คิดเป็นกำไรสุทธิ 2,646.39 บาทต่อไร่ คิดเป็นอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน
(B/C ratio) เท่ากับ 2.24 ส่วนต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ที่รวมต้นทุนแฝงจาก
แรงงานในครอบครัว มีต้นทุนเฉลี่ย 2,325.47 บาทต่อไร่ มีกำไรสุทธิ 2,455.48
บาทต่อไร่ คิดเป็นอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (B/C ratio) เท่ากับ 2.06

คำสำคัญ : การวิเคราะห์, ต้นทุนและผลตอบแทน, ข้าวท้องถิ่น, พันธุ์อัลฮัมดู
ลิลลาห์

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the general information of Alhamdulillah rice farmers (2) to analyze costs and returns of Alhamdulillah rice farmers. in La-ngu District, Satun Province. This research was a qualitative research. By using a specific sampling from 30 farmers who have information and are ready to disclose accurate information in terms of expenditure, cost and income.

The study found that most farmers use their own land to grow rice. Most of the farmers used their own funds, 25 cases (93.33 percent), 30 farmers hired to harvest rice (100%), and for distribution channels, most farmers sold their products themselves, 19 cases (63.33 percent)

For the analysis of costs and returns, it was found that farmers had an average accounting cost of 2,134.56 baht per rai, an average income of 4,780.95 baht per rai, calculated as a net profit of 2,646.39 baht per rai, calculated as the rate of return on investment (B/C ratio) was 2.24 The economic costs section includes hidden costs from family labor. It has an average cost of 2,325.47 baht per rai and a net profit of 2,455.48 baht per rai. The rate of return on investment (B/C ratio) was 2.06.

Keywords : analysis, costs and returns, local rice, Alhamdulillah.

บทนำ

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศเกษตรกร เนื่องจากอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพที่สำคัญของประเทศ ภาคเกษตรกรของประเทศไทยในอดีต มีลักษณะการผลิตที่มุ่งผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของครอบครัวเป็นหลัก และการพัฒนาการเกษตรที่มุ่งการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเป็นการผลิตเพื่อบริโภคบ้างเพื่อค้าขายบ้างทำให้เกษตรกรขยายการผลิตได้อย่างรวดเร็วโดยการนำเทคโนโลยีทางการเกษตรแบบเข้ามาใช้ในการผลิต โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ โดยมีพันธุ์ข้าวที่ปลูกแต่ละภูมิภาคนั้นขึ้นอยู่กับบริบททางภูมิศาสตร์และความต้องการบริโภคของผู้คนในภูมิภาคนั้น ๆ

จังหวัดสตูล เป็นจังหวัดที่อยู่ใต้สุดของภาคใต้ฝั่งตะวันตก (อันดามัน) ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมนับถือ ศาสนาอิสลามมากถึงร้อยละ 76.8 เศรษฐกิจของจังหวัดขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม เป็นหลัก พืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ คือ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และข้าว มีพื้นที่ปลูกข้าว 16,529 ไร่

เกษตรกรรมปลูก ข้าวพันธุ์พื้นเมือง “อัลฮัมดุลิลลาห์” ถึงร้อยละ 45.8 ของพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด โดยเกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์นี้มานาน เนื่องจากทนทานต่อสภาพแวดล้อม ให้ผลผลิตสูง เป็นที่นิยมบริโภคของชาวไทย (สำนักงานจังหวัดสตูล, 2565) โดยข้าวพันธุ์ “อัลฮัมดุลิลลาห์” เป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ปลูกมานาน ในจังหวัดสตูล ในอดีตที่มีการระบาดของศัตรูข้าว และเกิด อุทกภัยครั้งใหญ่ ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย ทั้งหมด แต่ข้าวพันธุ์นี้รอดพ้นจากความเสียหาย สามารถ เจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ ชาวบ้านจึงได้อุทานในเชิง ชื่นชมข้าวพันธุ์นี้ว่า “อัลฮัมดุลิลลาห์” ซึ่งแปลว่า ขอขอบคุณ พระผู้เป็นเจ้าของข้าพเจ้าที่มีความทนทานต่อ สภาพแวดล้อมที่หลากหลายมาให้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จึง เรียกชื่อข้าวพันธุ์นี้ว่าพันธุ์ “อัลฮัมดุลิลลาห์” ข้าวพันธุ์นี้ นอกจากทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่หลากหลายแล้วยังให้ผลผลิตสูงกินอิ่มนาน และมีรสชาติเป็นที่พอใจของชาว ไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล ดังคำกล่าวว่า “อร่อยหนักรหนา น่ำรับประทาน อิ่มท้องนาน ทานานทน” ทั้งนี้ผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคได้จำหน่ายในรูปของข้าวเปลือกให้แก่โรงสี ในราคากิโลกรัมละ 8 - 12 บาท เพื่อนำไปขัดสีและจำหน่ายในรูปของข้าวสาร เกษตรกรใน ชุมชนสามารถจำหน่ายผลผลิตในรูปของข้าวสารให้แก่ โรงงานแปรรูปเส้นขนมจีนในราคากิโลกรัมละ 23 - 25 บาท นอกจากนี้ ยังใช้ประโยชน์เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็น ขนมต่าง ๆ สำหรับจำหน่ายและใช้ในงานประเพณีสำคัญทางศาสนา โดยได้รับความนิยมนำมาแปรรูปเป็นขนม ทองพับ ทองม้วน ขนมป้า ตาหยาบ และกล้วยแขก จนกระทั่งเป็นวิถีของคนสตูลได้เปลี่ยนจากบริโภคภายในครัวเรือนเพียงอย่างเดียวสู่การผลิตเพื่อค้าขายปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ของ อำเภอละงู จังหวัดสตูลยังประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพเกษตรกรรมนี้เป็นอาชีพเกี่ยวเนื่องจากการผลิต

การจัดจำหน่ายสินค้าและด้านการเกษตรกร ซึ่งผลผลิตทางการเกษตร นอกจากใช้บริโภคในครัวเรือนแล้ว ยังสามารถส่งออกเพื่อการค้า (สำนักงานเกษตร จังหวัดสตูล, 2564)

ข้าวพันธุ์พื้นเมือง “อัลฮัมดุลิลลาฮ์” มีความเป็นมาจากการปลูกข้าวบนเกาะ โดยพบว่าเมื่อก่อนชาวเกาะมีการปลูกข้าวอยู่พันธุ์นี้ที่ปัจจุบันเรียกกันว่าข้าวขาวสตูล เป็นพันธุ์เดียวที่ปลูกได้และให้ผลผลิตสูง แต่ที่ผ่านมากเกษตรกรไม่ได้ให้ความสนใจปลูกกันมากนักจนทำให้ข้าวพันธุ์นี้ถูกละเลย ต่อมากรมการข้าวได้เข้ามาซื้อพันธุ์ข้าวพันธุ์นี้ขึ้นมาอีกครั้ง ด้วยการพัฒนาพันธุ์ให้มีความบริสุทธิ์ และนำมาส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกกันใหม่อีกครั้ง” โดยข้าอัลฮัม มีที่มาจากคำว่า “อัลฮัมดุลิลลาฮ์” ภาษาอาหรับ ที่แปลว่า ขอคุณอัลลอฮ์หรือขอคุณพระผู้เป็นเจ้า จึงมีความเชื่อว่าเป็นพันธุ์ข้าวที่พระผู้เป็นเจ้าประทานให้เป็นผลผลิต ตอบแทนความเหน็ดเหนื่อยของชาวนา เป็นข้าวที่นิยมปลูกในตำบลเกตรีในอดีต แต่ปัจจุบันมีข้าวสายพันธุ์อื่น เช่น ข้าวหอมปทุม เข้ามาแทนที่ (กรมการข้าว, 2563) สำหรับประวัติความเป็นมาของข้าอัลฮัม มีความเชื่ออยู่ 2 แบบ ประวัติแรก บอกเล่าต่อกันมาว่า คนบ้านเกตรีสมัยก่อนรับจ้างทำนาที่ประเทศมาเลเซีย จึงนำเมล็ดข้าอัลฮัมกลับมาปลูกในพื้นที่ เพราะเห็นว่าเป็นพันธุ์ข้าวที่ปลูกแล้วให้ผลผลิตดี ส่วนประวัติที่สอง กล่าวว่า พันธุ์ข้าวชนิดนี้ปลูกอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว เนื่องจากจังหวัดสตูลแต่เดิม คือ รัฐไทรบุรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมาเลเซีย “แต่เดิมข้าวยังไม่มีชื่อ ยังไม่มีการระบุสายพันธุ์ มีชาวนาที่เป็นเจ้าของไร่ นา เห็นว่าข้าวออกรวงสวย ออกรวงเยอะ มีน้ำหนัก เขาเป็นคนมุสลิม เลยกล่าว อัลฮัมดุลิลละห์ ขอคุณพระเจ้าที่ข้าวนี้นี้ให้ผลผลิตดี มีคนที่อยู่ข้างหลังเขาได้ยืมว่าอัลฮัม เลยบอกว่าข้าวนี้นี้ชื่ออัลฮัมดุลิลละห์ กลายเป็นที่มาของชื่อพันธุ์ข้าว (ไชยรัตน์ สัมฉุน, 2563) ต่อมาได้มีการวิจัยและพัฒนาสาย

พันธุ์เป็นข้าวพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ 4 มีลักษณะเด่น คือ เป็นข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง ให้ผลผลิตสูงเฉลี่ย 611 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณอมิโลสสูง (ร้อยละ 27.4) ลักษณะรวงจับกันแน่นยาว รูปร่างเมล็ดค่อนข้างป้อม คุณภาพการสีดีมาก ท้องไข่ปานกลาง ขนาดเมล็ดค่อนข้างป้อมข้าวหุงสุกค่อนข้างนุ่ม ไม่เหนียว-ไม่รวน ซึ่งตรงกับรสนิยมการบริโภคของชาวไทย-มุสลิม ในพื้นที่จังหวัดสตูลและจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งหลังจากนี้กรมการข้าวมีแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ทั้ง 2 พันธุ์ ในฤดูนาปี 63/64 โดยพันธุ์มะจานู 69 จะดำเนินการผลิตเป็นพันธุ์คัดจำนวน 500 กิโลกรัม และพันธุ์หลัก จำนวน 2 ตัน ในส่วนของพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ 4 จะผลิตเป็นพันธุ์คัด จำนวน 1 ตัน และพันธุ์หลัก จำนวน 5 ตัน

(สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ, 2563)

สำหรับจังหวัดสตูล ได้ติดตามผลการขยายพื้นที่การปลูกข้าวประจำถิ่นของจังหวัดมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ ตามโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ การอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

เพื่อเป็นการรณรงค์ส่งเสริมให้สมาชิกสหกรณ์ร่วมกันอนุรักษ์ และฟื้นฟูพันธุ์พืชท้องถิ่น มีสมาชิกเข้าร่วมโครงการฯ จำนวนมาก โดยมีศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพัทลุงให้ความรู้ในเรื่องพันธุ์พืช วิธีการขยายพันธุ์เพื่ออนุรักษ์พันธุ์กรรม สำหรับในฤดูกาลเพาะปลูกปี 2559 / 2560 มีพื้นที่ปลูกประมาณ 800 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2558 / 2559 ที่ผ่านมา จำนวนกว่า 40 ไร่ ซึ่งจังหวัดสตูลผลักดันให้เป็นแหล่งผลิตข้าวประจำถิ่นอย่างครบวงจร จากข้อมูลของเกษตรกร โดยนายกริยา อาดำ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านเกตรี ตำบลเกตรี อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล กล่าวเพิ่มเติมว่า พื้นที่ตำบลเกตรีโคกดีกว่าพื้นที่อื่น เพราะมีแหล่งน้ำสมบูรณ์ จึงสามารถทำนาปลูกข้าวได้ปีละ 2 ครั้ง สำหรับช่วงฤดูนาปี เกษตรกรจะนิยมปลูกข้าวไวแสง

ในกลุ่มพันธุ์ข้าวพื้นเมือง คือ ข้าวอัลฮัมดุลิลลาห์ หลังจากนั้น ประมาณช่วงเดือนกุมภาพันธ์ก็จะเริ่มปลูกข้าวนาปรังโดยใช้พันธุ์ข้าวไม่วางแสงที่ภาครัฐส่งเสริม เช่น ข้าวสุพรรณบุรี ข้าวเหนียว เป็นต้น (เอกราช แก้วนางโอ และคณะ, 2564) ทั้งนี้เทคนิคการปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองให้ได้ผลผลิตดีนั้น จะขึ้นอยู่กับ การเลือกจังหวะการปลูกที่ดีด้วย เพราะข้าวพื้นเมืองจะออกรวงได้ต้องอาศัยแสงอาทิตย์เป็นสำคัญ สำหรับพื้นที่จังหวัดสตูล ช่วงจังหวะที่แสงอาทิตย์ค่อนข้างเยอะ ก็คือเดือนพฤศจิกายน – มกราคม ของทุกปี แต่เกษตรกรจะเริ่มปลูกข้าวอัลฮัมดุลิลลาห์กันล่วงหน้าประมาณ 4 เดือน โดยเริ่มปักดำนาตั้งแต่เดือนสิงหาคม ใช้เวลาปลูกและดูแลประมาณ 5 - 8 เดือน และจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม - มกราคม ของทุกปี

(สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล, 2564)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวพันธุ์ข้าวอัลฮัมดุลิลลาห์ใน อำเภอละงู จังหวัดสตูล โดยที่ผ่านมายังไม่มีงานวิจัยที่เป็นข้อมูลที่นำเชื่อถือให้กับเกษตรกรในประเด็นการศึกษาทางการเงินให้กับเกษตรกร จำเป็นต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกปลูกข้าวพันธุ์ข้าวอัลฮัมดุลิลลาห์ ทั้งต้นทุนการปลูก ต้นทุนการเก็บเกี่ยว รวมถึงผลตอบแทนจากรายได้และกำไรจากการจำหน่าย เพื่อใช้ในการวางแผนการปลูกข้าวพันธุ์ข้าวอัลฮัมดุลิลลาห์ ให้สามารถลดต้นทุนการผลิตต่ำได้ผลผลิตสูงขึ้นอันก่อให้เกิดรายได้ให้กับเกษตรกรได้มากขึ้น อีกทั้งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐให้กับเกษตรกรและนำไปสู่ความยั่งยืนของเศรษฐกิจชุมชนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกข้าวท้องถิ่นพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ ในอำเภอละงู จังหวัดสตูล
2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการปลูกข้าวท้องถิ่นพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ ในอำเภอละงู จังหวัดสตูล

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในพื้นที่การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะเกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ของเกษตรกร อำเภอละงู จังหวัดสตูล เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกข้าวพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์จำนวนมาก โดยมีพื้นที่ดำเนินการตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ “นาแปลงใหญ่” มีพื้นที่มากกว่า 1,000 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล, 2564)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากการเลือกเฉพาะเจาะจง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2553) คือ กำหนดจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ และมีการจำหน่ายผลผลิตข้าว เพื่อกำหนดต้นทุนและผลตอบแทนได้ ในพื้นที่อำเภอละงู จังหวัดสตูล จำนวน 30 ราย เป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติที่ต้องการแล้ว และใช้การแนะนำของกลุ่มตัวอย่างที่ระบุกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน (Snow Ball) และเป็นเกษตรกรที่มีข้อมูลและมีความพร้อมในการเปิดเผยข้อมูลที่ต้องการทั้งในด้านรายจ่าย ต้นทุน และด้านรายได้ และข้อมูลอื่น ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับต้นทุน ค่าใช้จ่าย รายได้ เป็นต้น
2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของข้อ มาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ของข้อคำถามที่นำมาใช้ ได้ถูกนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชีและเศรษฐศาสตร์ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา ผลตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และนำมาหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) ได้ค่าเท่ากับ 0.84 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ 0.80 ขึ้นไปตามหลักของ Polit and Hungler (2004) จากนั้นได้มีการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจากตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive methods) จากการลงพื้นที่ เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากเกษตรกร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมและนำมาวิเคราะห์ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อนำมาอธิบายสภาพทั่วไป เช่น ประสิทธิภาพในการปลูกข้าว จำนวนแรงงานในครัวเรือน แหล่งเงินทุน แหล่งที่มาของเงินทุน ฯลฯ ที่เกี่ยวกับการปลูกส้มโอ การตลาด ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าวสำหรับข้อมูลด้านการผลิต ต้นทุน

และรายได้จากการปลูกพืชเสริม ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เกษตรกรมาวิเคราะห์ต้นทุน รายได้และกำไร ทั้งนี้โดยมีข้อสมมติว่าสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันเป็นปกติ ต้นทุนการทำการใช้ประโยชน์ ประกอบด้วยต้นทุน 2 ประเภท (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2560) คือ

ขั้นที่ 1 คำนวณหาต้นทุนคงที่ (fixed cost)

และต้นทุนผันแปร (variable cost)

ต้นทุนรวม (total cost) = ต้นทุนคงที่ + ต้นทุนผันแปร

ขั้นที่ 2 คำนวณหารายรับรวม เท่ากับราคาต่อหน่วยคูณด้วยปริมาณขาย โดยรายได้รวมนั้นเป็นรายได้ที่ผู้ผลิตได้รับจากการขายผลผลิตส้มโอที่ผลิตได้ในแต่ละปี

ขั้นที่ 3 คำนวณหากำไรสุทธิ โดยกำไรสุทธิ = รายได้รวม - ต้นทุนรวม

อัตรากำไรสุทธิ = (กำไรสุทธิ / ยอดขาย) คูณด้วย 100 (ร้อยละ)

การวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิของค่าที่คำนวณได้ หากค่าที่คำนวณได้สูงจะแสดงว่าความสามารถของการดำเนินงานและผลิตของเกษตรกรมีคุณภาพมากทำให้สามารถทำกำไรได้ดี

ขั้นที่ 4 คำนวณอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Benefit/Cost Ratio)

อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (BC : Benefit/Cost Ratio)

= รายได้รวม หารด้วย ต้นทุนรวม

การคำนวณหาอัตราต่อการลงทุน (BC : Benefit/Cost Ratio) โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอัตราผลตอบแทนสุทธิ คือ ถ้าค่าที่คำนวณได้มากกว่า 1 แสดงถึงรายได้รวมมากกว่าต้นทุนรวม จึงควรทำการผลิตต่อไป และหากถ้า

ค่าที่คำนวณได้น้อยกว่า 1 แสดงถึงรายได้รวมน้อยกว่าต้นทุนรวม จึงไม่ควร
ทำการผลิต

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์อัลฮัม
ดุลิลาห์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวพันธุ์อัลฮัมดุลิลาห์
ของเกษตรกร

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	10	33.33
หญิง	20	66.67
รวม	30	100
ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	20	66.66
มัธยมศึกษา / ปวช.	9	30.00
ปริญญาตรี	1	3.37
อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 30 ปี	3	10.0
31 - 40 ปี	7	23.33
41 - 50 ปี	10	33.33
มากกว่า 50 ปี	10	33.33
รวม	30	100

การปลูกข้าว	จำนวน	ร้อยละ
ปลูกเอง	5	16.67
จ้างปลูก	4	13.33
ทั้งปลูกเองและจ้างปลูก	21	70.00
รวม	30	100

แหล่งเงินทุน	จำนวน	ร้อยละ
เงินทุนของตนเอง	25	93.33
กู้ยืมจากญาติพี่น้อง / สถาบันการเงิน	5	6.67
รวม	30	100

การเก็บเกี่ยว	จำนวน	ร้อยละ
เก็บเกี่ยวเอง	-	0.00
จ้างเก็บเกี่ยว	30	100.00
รวม	30	100

การจำหน่ายผลผลิต	จำนวน	ร้อยละ
จำหน่ายเอง	19	63.33
จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง	6	20.00
พ่อค้ามารับซื้อเอง	5	16.67
รวม	30	100

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 20 ราย คิดเป็น (ร้อยละ 66.67) ส่วนใหญ่มีระดับประถมศึกษาจำนวน 20 ราย (ร้อยละ 66.66) เกษตรกรส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 10 ราย (ร้อยละ 33.33) มากกว่า 50 ปี จำนวน 10 ราย (ร้อยละ 33.33)

โดยการปลูกข้าวของเกษตรกรนั้น มีทั้งปลูกเองและจ้างปลูก โดยทั้งปลูกเองและจ้างปลูกผสมกันจำนวน 21 ราย (ร้อยละ 70) โดยส่วนใหญ่ใช้ที่ดินของตนเองในการปลูกข้าวพันธุ์อัลบั้มดูลิลาห์ สำหรับแหล่งทุนในการปลูกข้าว นั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนตัวเอง จำนวน 25 ราย (ร้อยละ 93.33) สำหรับการเก็บเกี่ยวข้าวพันธุ์อัลบั้มดูลิลาห์ เกษตรกรจ้างเก็บเกี่ยวทั้งจำนวน 30 ราย (ร้อยละ 100) และ สำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตเอง จำนวน 19 ราย (ร้อยละ 63.33) นอกจากนั้นยังจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง และพ่อค้ามารับซื้อเอง

2. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการปลูกข้าวท้องถิ่นพันธุ์

อัลฮัมดุลิลลาห์ ในอำเภอละงู จังหวัดสตูล

ตารางที่ 2 อัตราผลตอบแทนของการปลูกข้าวท้องถิ่นพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์

รายการ	ผลตอบแทน ทางบัญชี	ผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ (รวมต้นทุนแฝง)
จำนวนผลผลิตต่อปี (กิโลกรัม)	276,100.00	276,100.00
ราคาขายต่อหน่วย (กิโลกรัม)	12.00	12.00
รายได้ (จำนวนขาย คูณ ราคาต่อกิโลกรัม)	3,313,200.00	3,313,200.00
หัก ต้นทุนคงที่	525,000.00	525,000.00
ต้นทุนผันแปร	954,250.00	1,086,550.00
ต้นทุนรวม (บาท)	1,479,250.00	1,611,550.00
พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	693.00	693.00
ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ (บาท)	2,134.56	2,325.47
ต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัม (บาท)	5.36	5.84
รายได้เฉลี่ยต่อไร่ (บาท)	4,780.95	4,780.95
กำไร (บาท)	1,833,950.00	1,701,650.00
กำไรสุทธิต่อกิโลกรัม (บาท)	6.64	6.16
อัตรากำไรสุทธิ	55.35	51.36
กำไรสุทธิต่อไร่ (บาท)	2,646.39	2,455.48
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน	2.24	2.06

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาอัตราผลตอบแทนของการปลูกข้าวท้องถิ่นพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ ในอำเภอละงู จังหวัดสตูล และมีการจำหน่ายผลผลิตข้าว ในพื้นที่อำเภอละงู จังหวัดสตูล จำนวน 30 ราย พบว่า มีจำนวนผลผลิตรวมต่อปี 276,100 กิโลกรัม มีราคาขาย 12 บาทต่อกิโลกรัม รวมเป็น

รายได้ทั้งหมด 3,313,200.00 บาท โดยในด้านต้นทุนได้แยกต้นทุนเป็นต้นทุนทางบัญชีและต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

ต้นทุนทางบัญชี (ต้นทุนที่เป็นตัวเงินจริง) มีต้นทุนรวมทั้งหมด 1,479,250 บาทต่อไร่ คิดเป็นต้นทุนเฉลี่ย 2,134.56 บาทต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ย 4,780.95 บาทต่อไร่ เมื่อนำมาคิดเป็นกำไรสุทธิเป็น 2,646.39 บาทต่อไร่ หรืออัตราผลตอบแทนสุทธิเท่ากับร้อยละ 55.35 และอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (B/C ratio) เท่ากับ 2.24

ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์จะรวมต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงินหรือต้นทุนค่าเสียโอกาสของแรงงานในครอบครัว มีต้นทุนรวมทั้งหมด 1,611,550 บาทต่อไร่ คิดเป็นต้นทุนเฉลี่ย 2,325.47 บาทต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ย 4,780.95 บาทต่อไร่ กำไรสุทธิ 2,455.48 บาทต่อไร่ หรืออัตราผลตอบแทนสุทธิเท่ากับร้อยละ 51.35 และอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (B/C ratio) เท่ากับ 2.06

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวพันธุ์ข้าวอัลฮัมดุลิลลาห์ใน อำเภอละงู จังหวัดสตูล ดังนี้

ผลผลิตข้าวในงานวิจัยนี้เมื่อเปรียบเทียบผลผลิตของข้าวพันธุ์อื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกัน มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เอกราช แก้วนางโอ และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ข้าวเจ้าพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ 4 โดยมีการเปรียบเทียบผลผลิตและลักษณะทางการเกษตร พบว่า ข้าวพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ 4 มีผลผลิต 611 กิโลกรัมต่อไร่ และพันธุ์อัลฮัมดุลิลลาห์ท้องถิ่น มีผลผลิต 542 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าพันธุ์เล็บนกปัตตานี มีผลผลิต 463 กิโลกรัมต่อไร่ แสดงถึงพันธุ์ข้าวอัลฮัมดุลิลลาห์มีผลผลิตต่อไร่สูงและถ้ามีการจำหน่ายผลผลิต สามารถสร้างผลตอบแทนที่ดีได้

ส่วนในด้านต้นทุนการผลิต จากผลการวิจัยนี้ที่พบว่าการผลิตที่ยังมีต้นทุนการผลิตที่สูงโดยเฉพาะต้นทุนผันแปร สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล (2563) โดยวิชาญ แก้วมี หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล ที่กล่าวว่า แนวทางของการส่งเสริม “ข้าวอัลบั้มดูลิลาห์” ด้วยการลดต้นทุนการผลิตในการทำนาต่อไร่ลง โดยลดการใช้ปุ๋ยเคมี เปลี่ยนมาเป็นปุ๋ยพืชสด การไถกลบตอซัง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมักชีวภาพให้มากขึ้น ลดต้นทุนค่าจ้างแรงงานโดยรวมกลุ่ม ลงแรง ลงแขก และลดการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกจากไร่ละ 15 กิโลกรัม เหลือ 5-8 กิโลกรัม ซึ่งทำให้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น จากไร่ละ 450 กิโลกรัม เป็น 600 กิโลกรัม โดยใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่บริสุทธิ์ไม่ปลอมปน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวพันธุ์อัลบั้มดูลิลาห์ ในอำเภอละงู จังหวัดสตูล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ข้าวชนิดนี้ เพื่อให้ได้คุณภาพและผลผลิตมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีลักษณะเด่น คือ เป็นข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง ปริมาณอมิโลสสูง ลักษณะรวงจับกันแน่นยาวรูปร่างเมล็ดค่อนข้างป้อม คุณภาพการสีดีมาก ท้องไข่ปานกลาง ขนาดเมล็ดค่อนข้างป้อมข้าวหุงสุกค่อนข้างนุ่ม ไม่เหนียว - ไม่ร่วน ซึ่งตรงกับบรรณนิยมการบริโภคของชาวไทย - มุสลิม ในพื้นที่จังหวัดสตูลและจังหวัดใกล้เคียง

2. ควรรณรงค์ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มมีสมาชิกร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์พืชท้องถิ่นที่สร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ประจำถิ่นให้พันธุ์พืชบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indicator) ซึ่งสามารถขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ควรมีบริการให้ความรู้ด้านวิชาการสู่กลุ่มเกษตรกร ในการสร้างมาตรฐานการผลิตข้าว

ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

เกษตรกร ควรใช้ปุ๋ยชีวภาพทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีเนื่องจากปุ๋ยเคมีมีราคาสูงและเป็นการประหยัดต้นทุน เพราะปุ๋ยชีวภาพจะมีราคาที่ต่ำกว่า เกษตรกรควรมีการศึกษาข้อมูลและข่าวสารใหม่ ๆ เกี่ยวกับการปลูกผักสวนครัวจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ และแหล่งความรู้อื่น ๆ อย่าง สม่ำเสมอเพื่อจะได้ทราบข่าวสารแนวทางและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการปรับปรุงการผลิตให้ดีขึ้นต่อไป และเกษตรกรตัดสินใจดีแล้วที่ใช้แรงงานในครัวเรือน(ซึ่งเป็นต้นทุนแฝง) เพราะช่วยลดต้นทุนได้สูงมาก เนื่องจากราคามีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอในแต่ละปี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาแนวทางการเพิ่มผลผลิต ศึกษาแนวการลดต้นทุนเพื่อเพิ่มกำไร และศึกษาการลดต้นทุนการผลิตโดยลดการใช้ปุ๋ยเคมี เปลี่ยนมาเป็นปุ๋ยชีวภาพหรือปุ๋ยอินทรีย์ รวมถึงต้นทุนค่าจ้างแรงงานโดยรวมกลุ่ม ลงแรง ลงแขก และลดการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวปลอมปน

References

- Rice Department. (2020). The Rice Department has certified 2 new rice varieties to meet the needs of Thai Muslim rice in the 3 southern border provinces. [Online] Source: <https://www.kaset1009.com/th/articles/209726>. [21 October] 2021]
- Chairat Somchun. (2020). Alhamdulillah Satun. Rice varieties for islanders. [Online]. Source <https://www.thairath.co.th/news/local/1822539>. [17 April 2020]
- Wanrak Mingmanee Nakin. (2017). Principles of microeconomics. (Printed No. 20).Bangkok: Thammasat University Press.
- National Rice Science Institute.(2020). Report on the results of analysis of biological compounds and odors of rice species native to the southern region. [Online]. Source <https://trsi.ricethailand.go.th>. [19 September 2022]
- Satun Provincial Office. (2022).General information of Satun Province. [Online]. Source <https://www.satun.go.th/frontpage> [19 October 2022]
- Satun Provincial Agriculture Office. (2020). Report on rice cultivation situation in Satun Province, year 2019. [Online]. Source <https://www.opsmoac.go.th/> [17 April 2022]

- Nonglak Wiratchai. (2010). Curriculum and teaching research.
Sukhothai Thammathirat Open University Bangkok:
Sukhothai Thammathirat Open University Press.
- Ekkarat Kaewnango et al. (2021). Alhamdulillah rice variety 4. Rice
Academic Journal. 12(1). 28-43.
- Polit, D. and B. Hungler. (2004). Nursing Research-Principle and
Methods. Lippincott Williams & Wilkins, Philadelphia.